

Kūrybinės užduotys

Tolerancija

1. Užduotis. Minčių žemėlapis

Pavaizduok minčių žemėlapyje, kaip įsivaizduoji tolerantišką asmenybę. Savo mintis galėsi išplėtoti žiūrėdamas į šią nuotrauką ir apmąstydamas Klodo Levi-Stroso (*Claude Levi-Strauss*) mintį, kad *tolerantiška asmenybė aplenkia daugumą savo laiko žmonių, nes kuria naujas vertybes, reikalingas ateities visuomenei.*

Minčių žemėlapis – puikus problemos nagrinėjimo būdas. Jis padės nusakyti asmenines savybes ir rasti kaip galima daugiau tiesiogiai susijusių vertybių. Tai padeda interpretuoti idealą ir kurti naują viziją.

Pradėk nuo vidurio ir įrašyk raktažodžius (susijusius su *tolerantiška asmenybe*), parodyk ir nubrėžk tolerancijos ribas.

Žemėlapyje paprastai atsispindi asmeninė arba grupės nuomonė, kaip spręsti iškilusią problemą, kokios vertybės šiandien svarbios visuomenei arba yra iššūkis iškiloms asmenybėms.

Išnagrinėkite žemėlapius klasėje. Sugalvokite ar prisiminkite gyvenimo atvejį, kuris parodytų, kad esama drąsių, tolerantiškų asmenybių, kurios vertybėmis pralenkia savo laikmečio visuomenės daugumą.

Minčių žemėlapis

2. Užduotis. Aforizmo kūrimas minint Tolerancijos dieną

Pamąstyk, kaip išmintingos ir charizmatiškos asmenybės ištarti žodžiai (aforizmai, moto) tampa tautos sąžinės balsu ir gali skatinti visuomenę susimąstyti apie žmogaus teises, kito žmogaus orumo išsaugojimą ir tolerantiškumo dvasią.

Pamėgink sukurti įsidėmėtiną toleranciją skatinantį aforizmą, kuris galėtų tapti Tarptautinės tolerancijos dienos moto šiuolaikinėje visuomenėje. Patraukliai aprašyk, kuo ši diena įdomi ir svarbi.

Tarptautinę tolerancijos dieną minime...

Aforizmas: _____

Tolerantiška asmenybė galime laikyti Apšvietos epochos filosofą Volterą. Jo ištarta frazė *Nesutinku su tuo, ką sakai, bet iki mirties ginsiu tavo teisę tai sakyti* skatina visuomenę priimti kitaip mąstančius žmones, saugoti žmogaus minties ir sąžinės laisvę.

Trumpas šventės aprašymas, jos aktualumas arba įdomaus įvykio žinutė. Tolerancijos dienos tradicijos.

Patikrink praktiškai, ką apie šį aforizmą ir žinutę apie Tarptautinę tolerancijos dieną mano tavo bendraamžiai.

3. Užduotis. Esė apie toleranciją

Panagrinėk esė rašymo strategijas (rekomenduoja profesorė dr. Lilija Duoblienė; pranc. *essai* – bandymas). Remdamasis viena jų parašyk esė apie toleranciją (350–2000 žodžių). Esė gali būti labai įvairių: publicistinių, asmeninių, literatūrinių, mokslinių, filosofinių.

Minčių gali semtis, pvz., iš Apšvietos epochos mąstytojų veikalų (pvz., iš anglų filosofo Džono Loko 1689 m. paskelbto garsiojo „Laiško apie toleranciją“ – žr. papildomus skaitinius). Prisimink, ką apie toleranciją ir jos įtvirtinimo galimybes visuomenėje kalbėjo L. Donskis (žr. Mokymosi objektą). Paskaityk kito lietuvių filosofo – R. Plečkaičio samprotavimus, panagrinėk jo minčių dėstymo logiką straipsnyje *Tolerancija* (žr. papildomus skaitinius).

Esė rašymo strategijos

1 strategija. Laisvos formos esė

Pradedama nuo rūpimos idėjos ir mintis natūraliai plėtojama be iš anksto parengto plano. Jei mintis rutuliojama įdomiai, net pačiam autoriui gerai nežinant, kuria linkme, gali išeiti gana originali, netikėta esė. Tai būdinga asmeninio pobūdžio esė, kurią mėgsta kūrybingi žmonės.

Laisva forma gali padėti ir tada, kai stinga minčių rašant pagal planą, nors tokios esė tikslas – parašyti labai aiškios struktūros ir logikos kūrinį. Mintys rašomos juodraščiuose (1, 2, 3) jų nesvarstant. Rekomenduojama tęsti tol, kol iš juodraščio paašškės pagrindinė mintis ir jos plėtojimo kryptis. Paskutinis variantas redaguojamas. Rašymas laisva forma padeda aptikti pagrindines tezes, jis naudingas, kai nedera mintys, jaučiama įtampa, apima vidinis emocinis maištas, pasimetimas.

Tavo esė apie toleranciją

Esė rašymo strategijos

2 strategija. Suplanuota esė

Pirmiausia apgalvojamas arba parašomas aiškios struktūros planas: įvadas, pagrindinės tezės, išvados arba apibendrinimas.

Įvadas. Keliamas klausimas, hipotezė arba pagrindinė mintis, apibrėžiamas kontekstas, autoritetai (kuo remiamasi), pateikiamos prielaidos, formuluojama intriga. Esė intriga labai svarbu. Mokslinės esė intriga yra probleminis klausimas.

Dėstymas

- Laikomasi plano, plėtojamoms ir argumentuotai pagrindžiamoms pagrindinėms tezėms, nuosekliai siejamos pastraipos.
- Tikrinama, ar visi argumentai tinkami, kad nuosekliai būtų einama prie išvadų ir apibendrinimo.
- Kiekviena nauja mintis gali būti plėtojama vienoje (apie 100 žodžių) arba keliuose pastraipose. Minčių seka gali būti priežastinė, išvestinė, lyginamoji arba tiesiog teminė, pvz., apie tą patį objektą pirmoje pastraipoje (keliuose pastraipose) kalbant istoriškai, antroje – estetiškai, trečioje – etiškai; pirmoje – egzistenciškai, antroje – socialiai, trečioje – kultūriškai; pirmoje – lokaliai, antroje – globaliai, trečioje – asmeniškai.
- Jei norima įvertinti kelių skirtingų plotmių argumentus, sumuojami argumentai „už“ ir „prieš“, kol prieinama prie išvadų.
- Kiekviena mintis perteikiama aiškiai, nesumanant, kad skaitytojas pats viską supras arba viską žino.
- Suderinami esminiai teiginiai, mintys ir jų išdėstymas, patikrinama, ar aišku, kuri mintis svarbiausia, ar jos neužgožė antraeilė mintis ir ne tokios reikšmingos pastraipos.

Tavo esė apie toleranciją

Esė rašymo strategijos

- Patikrinama apimtis. Esė gali būti visai trumpa (300 žodžių) arba vidutinės apimties (apie 2000 žodžių, t. y. 20 pas-traipų, o kartais ir ilgesnė). Nereikalingų sakinių rekomenduojama atsisakyti.
- Patikrinama, ar sklandžiai siejama infor-macija, vartojami pavyzdžiai, argumen-tai, citatos.

Pabaiga

- Apibendrinami argumentai.
- Pabrėžiamos esminės tezės, išvados.
- Patikrinama, ar pabaiga susijusi su pradžia.
- Galima baigti netikėta įžvalga. Nedera esė pabaigti pernelyg anksti, neišplėto-jus minties arba nesusijusia mintimi.

Tavo esė apie toleranciją

Esė rašymo strategijos

3 strategija. Iš dalies suplanuota esė

Tai tarpinis laisvos formos esė ir suplanuotos esė variantas.

- Parengiamas planas ne su tezėmis, o su nuorodomis, citatomis.

Dirbti galima tokiais būdais:

1. Pirmiausia rašoma pagrindinė dalis, o tada pradžia ir pabaiga.
2. Rašoma nuo pradžių iki galo.
3. Pradedama nuo dalykų, kurie aiškiausi, jais remiantis plėtojama mintis.

Tada sutvarkoma esė struktūra.

- Nors planas parengtas, rašoma laisvai. Tada patikrinama ir papildoma citatomis pagal planą. Dalys siejamos taip, kad būtų einama link išvadų.

Ką daryti, jei rašant pristingama minčių?

Rekomenduojama rašyti viską, kas ateina į galvą. Rašoma tol, kol prieinama kokia nors įdomi mintis, kuri sykiu tampa išeitimi iš keblios padėties. Tada viskas peržiūrima ir palyginama.

Tavo esė apie toleranciją

